

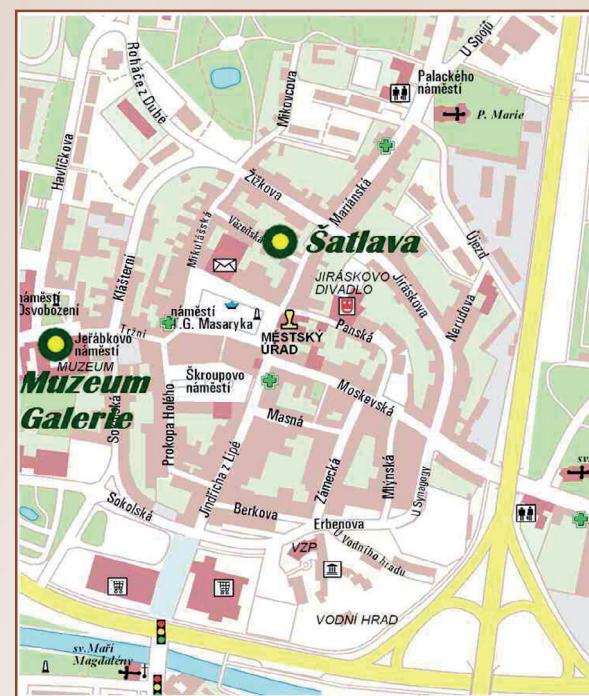
a umožnily alespoň zčásti nahlédnout do každodenního života obyvatel zdejšího regionu. Přestože jsou výsledky výzkumu zpřístupněny zatím jen v malé míře, umožňují alespoň předběžnou představu o nejvýznamnějších objevech a zajímavých archeologických nálezech z prostředí života českolipských měšťanů, ale i řemeslníků, především hrnčířů. Ti žili v samostatné předměstské čtvrti v širším prostoru dnešní Hrnčířské ulice. Právě rozsáhlá hrnčířská produkce typické světle pálené a červené malované keramiky je jedním z nejcharakterističtějších rysů hmotné kultury České Lípy od konce 13. do 16. století, tak jak ji známe z archeologických pramenů. Při výzkumu městských parcel byly ale také objeveny hračky, doklady domácích prací, pozůstatky kožených výrobků nebo nejrůznější středověké železné náradí, z nichž část je v expozici představena.

Vězeňský kout

Hrdelní právo bylo v České Lípě aplikováno již od 14. století. Představitelem soudnictví v České Lípě byla městská rada. Celý průběh procesu, včetně výslechů při tortuře (mučení), zapisoval městský písar do tzv. knihy útrpného práva. Mučení jako součást výslechu bylo zrušeno roku 1776. Vykonavatelem útrpného výslechu a rozsudků byl kat či popravčí. Poslední českolipský kat Franz Friedrich Nessel se v roce 1766 přestěhoval do Vratislaví v dnešním Polsku. Českolipské popraviště stávalo asi 1 km jižně od města na tzv. Galgenbergu, přibližně na křižovatce dnešních ulic Hrubínova a U Kola, a zaniklo po roce 1765. Exponáty českolipského hrdelního práva doplňují ukázky některých mučících nástrojů a katovský meč.

Autoři textů: Mgr. Vladimír Peša a Petr Jenč (archeologie),
Ing. Jaroslav Panáček (historie)
Fotografie: Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě

Archeologické muzeum Českolipska - Šatlava v České Lípě

Vězeňská 189
470 01 Česká Lípa
tel.: +420 487 723 223

Otevírací doba:

březen - duben: středa - neděle 9.00-12.00 13.00-17.00
květen - září: úterý - neděle 9.00-12.00 13.00-17.00
říjen - prosinec: středa - neděle 9.00-12.00 13.00-17.00

Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě

Nám. Osvobození 297
470 34 Česká Lípa
tel: +420 487 824 145
fax: +420 487 824 146
e-mail: muzeumcl@muzeumcl.cz
www.muzeumcl.cz

ARCHEOLOGICKÉ MUZEUM ČESKOLIPSKA ŠATLAVA V ČESKÉ LÍPĚ

Památkově chráněná budova bývalého městského vězení – šatlavy byla zrekonstruována a vybavě-

na v rámci projektu „Vybudování archeologického muzea pro Českolipsko – nová pobočka VMG v České Lípě“. Stavba probíhala v letech 2009 až 2010 za finančního přispění Libereckého kraje a dotace z Evropské unie. Realizace projektu spočívala v celkové rekonstrukci budovy bývalé městské šatlavy ve Vězeňské ulici č.p. 189/4 v České Lípě a ve zřízení archeologického muzea a vybudování kvalitního zázemí pro archeologické a speleontopologické pracoviště včetně nového depozitáře.

Projekt č. CZ.1.13./3.1.00/02.00345 „Vybudování archeologického muzea pro Českolipsko - nová pobočka VMG v České Lípě“ byl spolufinancován Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Investice do vaší budoucnosti
Spolufinancováno Evropskou unií
z Evropského fondu pro regionální rozvoj

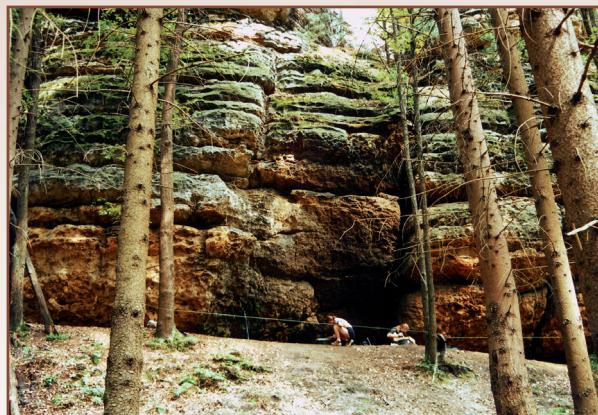

Městská šatlava

Masivní kamenná stavba městské šatlavy je přistavěna k vnitřní straně středověké městské hradby, široké v těchto místech více než dva metry. O vězení v České Lípě hovoří kniha útrpného práva již v roce 1572, jeho ztotožnění s dnešní stavbou č.p. 189 ve Vězeňské ulici je však hypotetické. V nejstarší části objektu, datované stavebně historickým průzkumem do poloviny 16. století, bylo při záchranném archeologickém výzkumu zjištěno rozšířené základové zdvoje a ve dvou místnostech pod úrovní dnešní podlahy kulturní vrstva s keramickými fragmenty ze 14. – 15. století. Zda tyto relikty odkazují na starší středověkou stavbu v těchto místech, nelze ovšem s jistotou rozhodnout.

Nejstarší dochovanou část pozdně středověkého vězení představovala přízemní budova, která byla v období baroka zvýšena o patro a v 19. století přestavěna v klasicistním stylu. Budova je tak svědkem proměn napříč staletími a patří k nejvýznamnějším historickým památkám České Lípy. Do roku 1765 se v České Lípě nacházela také mučírna, její lokalizace ale není z písemných pramenů známa. Mohla se pochopitelně nacházet v místní šatlavě, která funkci městského vězení plnila až do roku 1935.

Jeskynní archeologie nebo speleoarcheologie

Speleoarcheologie se v posledních dvou desetiletích významně rozvíjela v pískovcových oblastech severních a severovýchodních Čech, kde se společným úsilím řady

archeologických i přírodovědných institucí podařilo objevit desítky nových lokalit v prostředí výjimečném pro dochování pestrého materiálu umožňujícího paleoekologickou rekonstrukci krajiny. Schránky drobných měkkýšů, zvířecí kosti, zuby či rohovina, stejně jako rostlinné pyly, zbytky zuhelnatělých dřev, semen a plodů, nalézaných vedle archeologických nálezů, poskytují unikátní sondu do životního prostředí člověka v dávné minulosti. Skalní dutiny totiž uchovávají četné informace paleoekologického charakteru. Nejde o místa archeologických „pokladů“, ale pouze při nejpečlivěji vedených interdisciplinárních výzkumech poskytují mimořádně hodnotné informace o charakteru a proměnách přírodního prostředí, o klimatu, lidských aktivitách v minulosti i jak se krajina dokázala či nedokázala s lidskými zásahy vypořádat.

Na výzkumech jeskyní a skalních převisů a jejich odborném zpracování se archeologické pracoviště VMG v České Lípě dlouhodobě podílí a mnoho aktuálních poznatků ze širokého období od lovecko-sběračského pravěku po současnost je představeno v nové expozici „jeskynní archeologie“. Zaklenuté suterénní prostory nejstarší části budovy šatlavy navozují dojem podzemních dutin a seznamují veřejnost jak s vlastní vědeckou disciplínou speleoarcheologie a speleoantropologie (obecněji zaměřené vědy o člověku a jeskyních), tak s nejzajímavějšími nálezy ze skalních dutin od pravěku po období druhé světové války a současnosti. Jmenujme například unikátní lod'kovitou nádobi pravděpodobně kultovního významu z mladší doby kamenné z Dubská, vzácně dochovaný amforovitý hrnec z přelomu bronzové a železné doby nalezený pod skalní stěnou na Kokořínsku, zlatou

keltskou minci z Kristovy jeskyně v Českém ráji nebo nálezy ze středověkých dehtářských pracovišť v okolí Bezdězu. Nechybí ani nálezy z romantické krajiny Českého Švýcarska, které ve středověku zdaleka nebyly tak divoké a nedotčené, jak by se dnes mohlo zdát. Výrazně je také ve skalních dutinách zapsáno období posledních pěti staletí (novověku), kde jsou památkami historických událostí především cenné skalní nápisy. Archeologicky se podařilo zdokumentovat i několik skalních lokalit z období závěru druhé světové války, zejména v Českém ráji, podobně jako trampsou historii využívání pískovcových převisů a jeskyní.

Menší část expozice je věnována také zajímavým jeskynním lokalitám v jiných oblastech Čech, Moravy a Slezska. K nejvýznamnějším patří Jeskyně Na Špičáku na Jesenicku s mimořádným souborem 4000 skalních nápisů, maleb a rytin od pozdního středověku po období druhé světové války, včetně výjimečného renesančního výjevu klečících postav pod křížem. Tyto objekty byly v letech 2003 – 2010 komplexně dokumentovány speleoantropologickým pracovištěm VMG v České Lípě v rámci výzkumného projektu Správy jeskyní České republiky. Představeny jsou také méně známé a zajímavé lokality s novověkými jeskynními nálezy: Nedobytná jeskyně v ještědském krasu a Ledové sluje v Národním parku Podyjí.

Nejstarší historie České Lípy a středověké hrnčířství

Archeologické výzkumy několika posledních desetiletí významně přispěly k poznání středověké podoby České Lípy